

Т.І. ПАУСТОВСЬКА, канд. екон. наук, доцент, В.А. КОСОЛАП, магістрант,
Криворізький національний університет

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ ТА СУЧАСНІ ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЇЇ ЗАХИСТУ

На сучасному етапі економічного розвитку провідні країни розглядають інтелектуальну власність як одну з головних складових національного багатства. В міру просування економіки до більш наукоємної моделі розвитку інтелектуальна власність стає одним з основних активів підприємства. Характерно, що чим успішніше працює підприємство, тим вища частка інтелектуальної власності в структурі його активів. Соціально-економічний розвиток України в умовах глобалізації неможливий без урахування інноваційних процесів, що відбуваються в країні. Одним з ключових елементів протидії прагматизму ринкової економіки є розуміння економічної сутності й адекватний захист прав інтелектуальної власності як головної складової інтелектуального потенціалу. Правове закріплення певних правил використання результатів інтелектуальної діяльності є необхідною умовою розвитку науки, культури і техніки держави. Вибір найкращої концепції й способів стимулювання інноваційної діяльності підвищує інтерес до наукових розробок через зростання матеріальної захищеності результатів праці у вигляді інтелектуальної власності, розвиток якої повинне бути пріоритетним і в рамках глобальної економіки й господарства будь-якої країни, у тому числі України, метою чого є можливість наблизитись до досягнень розвинених країн і створити умови для комфортного життя своїх громадян. Стан розвитку відносин інтелектуальної власності, різнобічні її аспекти в Україні та за кордоном перебувають в центрі уваги спеціалістів даної галузі.

Інтелектуальна власність має подвійну природу. З одного боку, творець (автор) об'єкта інтелектуальної власності має виняткову можливість розпоряджатися цим результатом на свій розсуд. З іншого боку, поряд з майновим правом існує право творця на результат своєї творчої праці, так зване право автора. Іншими словами, якщо майнове (економічне право) на результат творчої праці може бути віддільним від творця (переданим іншій особі в обмежене чи необмежене користування), то моральне (немайнове) право автора невіддільне від автора і ніколи не може бути передане іншій особі.

Іншою особливістю об'єктів інтелектуальної власності є те, що права на них обмежені в часі: охорона винаходу - 20 років, охорона майнових прав на об'єкти авторського права в Україні діє протягом всього життя автора і додатково 70 років після його смерті. Але особисті немайнові права автора охороняються безстроково. Правовідносини у сфері інтелектуальної власності в Україні регулюються окремими положеннями Конституції України та іншими нормами і кодексами. Система захисту прав інтелектуальної власності в Україні у правовому полі загалом відповідає міжнародним стандартам, проте на практиці вона не завжди є результативною. Адаже проблема захисту прав інтелектуальної власності є спільною для всього світового середовища. Так, збитки від крадіжок інтелектуальної власності в США складають \$ 300 млрд. на рік, ідеться у звіті дослідницької організації IP Commission. Проблема контрафакту та піратства на політичному рівні вже давно вийшла за межі виключно питань економіки.

Визнаючи серйозність загрози злочинності у сфері інтелектуальної власності Конгрес, Адміністрація та Міністерство юстиції взяли курс на зміцнення захисту інтелектуальної власності всередині країни і за кордоном. Не лише реформування законодавства, а й створення сприятливого економічного середовища сьогодні стоїть на порядку денному.

Виконання цього завдання є можливим завдяки активному впровадженню результатів інтелектуальної власності в усі сфери суспільного життя. Завдяки цьому процесу об'єкти інтелектуальної власності будуть набувати все більшого економічного значення, що зробить можливим експорт української продукції на світові ринки. Цей процес привертає увагу до об'єктів інтелектуальної власності не просто як до нематеріальних благ, а як до об'єктів, що мають ціннісний зміст, високу майнову вартість.

Вирішення поставлених завдань можливе для України з врахуванням досвіду провідних Європейських країн та США. Важлива роль в цьому процесі належить міжнародному співробітництву, цей напрям слід поглиблювати і активно розвивати.